

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора Бігич Оксани Борисівни про дисертацію Виспінської Наталії Михайлівни «Формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англійської лексичної компетентності в аудіюванні», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – освітні, педагогічні науки

Дисертацію присвячено дослідженню константно актуальної для методики навчання іноземних мов і культур як у закладах вищої, так і середньої освіти проблемі формування іншомовної лексичної компетентності. Водночас з-поміж складників іншомовної мовленнєвої компетентності саме аудитивна компетентність залишається однією з найдосліджуваних вітчизняною методичною наукою з огляду на вагомість аудіювання в житті людини, зокрема в процесі оволодіння нею як рідною, так й іноземною мовами. Специфіка дослідження Виспінської Наталії Михайлівни проявляється в суб'єкті навчання – майбутні фахівці музичного мистецтва, для яких аудіювання є чи не найвагомішим видом іншомовної мовленнєвої діяльності.

Згадані чинники й актуалізують проблематику рецензованого дослідження, вибір теми якого пов'язаний з науково-дослідною темою кафедри англійської філології та методики навчання англійської мови «Теорія і практика навчання іноземних мов у закладах освіти різних типів» (номер держреєстрації 0118U003128) Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Логічно структурований і вибудований зміст дисертаційної роботи корелює з її метою й висунутими авторкою завданнями: 1) обґрунтування теоретичних засад досліджуваної проблеми, які дослідниця поділяє на психологічні й лінгво-дидактичні передумови формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва аудитивних лексичних навичок; 2) визначення одиниці й критеріїв добору навчального матеріалу; 3) виокремлення й обґрунтування методичних принципів й етапів дотичного навчання та

розроблення підсистеми вправ і моделі навчання; 4) експериментальна перевірка ефективності запропонованої авторкою методики й укладання методичних рекомендацій щодо організації й проведення відповідного навчання.

У процесі наукової розвідки авторка використала адекватні вирішенню висунутих завдань теоретичні й емпіричні методи наукового дослідження і математичної статистики, зокрема застосувала критерій φ^* – кутового перетворення Фішера.

Усі висунуті дисертанткою завдання успішно вирішено. До найсуттєвіших наукових результатів її дослідження віднесу такі. Передусім виявлено вагомий чинник формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні, яким є позитивний вплив музикальних здібностей, зокрема високого рівня сформованості фонематичного слуху, на оволодіння досліджуваною компетентністю. Проаналізовано психологічні особливості різних груп музикантів, а також особливості слухового сприймання ними лексичних одиниць. Виявлено лінгвістичні особливості музичної професійно орієнтованої лексики. Виокремлено лексичні (внутрішньо- й міжмовні) труднощі оволодіння музичною термінологією. Конкретизовано об'єктивні й суб'єктивні чинники, що спричинюють лексичні труднощі професійно орієнтованого аудіювання. Визначено стратегії (мнемонічні, когнітивні, метакогнітивні й комунікативні) успішного запам'ятовування студентами фахової лексики.

Заклавши науково обґрунтовані з точки зору методики навчання іноземних мов і суміжних з нею наук (психології, лінгвістики й дидактики) теоретичні засади досліджуваної проблеми, Наталія Михайлівна звернулася до розроблення авторської методики. Остання передусім передбачала обґрунтування критеріїв добирання навчального матеріалу (36-ти автентичних фонограм і відеофонограм та 18-ти пісень) для формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої

англомовної лексичної компетентності в аудіюванні. Для фонограм і відеофонограм – це критерії автентичності, професійної спрямованості, відповідності програмним вимогам, інформативності й мотиваційної цінності, насиченості дібраними лексичними одиницями, можливості реалізації здогадки про значення невідомих лексичних одиниць, доступності й посиленості, тривалості звучання, темпу мовлення, врахування фонетичних й акустичних особливостей; для пісенного матеріалу – критерії доступності й посиленості, жанрової різноманітності, мотиваційної цінності. Внаслідок опрацювання цих джерел з урахуванням критеріїв тематичності, частотності, функціональності, зразковості, термінологічної значущості відібрано 544 лексичні одиниці.

Відповідно до визначених чотирьох етапів (ознайомлення; семантизації; тренування; оцінювання й узагальнення) формування досліджуваної компетентності укладено дотичну підсистему вправ, яка вміщує чотири групи: 1) вправи, що готують до сприйняття лексичних одиниць в аудіюванні; 2) вправи, спрямовані на семантизацію лексичних одиниць; 3) вправи на автоматизацію дій з новими лексичними одиницями на рівні слова, словосполучення, речення, над фразової / діалогічної єдності; 4) вправи на точність і глибину розуміння значень лексичних одиниць і правильності їх вживання. Також змодельовано процес формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні в межах навчальної дисципліни «Іноземна (англійська) мова за професійним спрямуванням» з урахуванням властивого моделі циклічно-тематичного характеру.

Ефективність пропонованої методики, зокрема дієвість розробленої підсистеми вправ для формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні, була метою методичного експерименту, яким було охоплено 50 студентів молодших (I і II) курсів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Позитивно оціню детальну інформацію про суб'єктів

експерименту щодо їхніх спеціалізацій, а також їх поєднання, тривалості музичної підготовки, кількісного співвідношення представників обох статей (4 : 1). Загальний приріст рівня навченості студентів двох експериментальних груп на тлі результатів студентів контрольної групи (Додаток Л) засвідчує ефективність авторської методики формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні.

Результати теоретичного дослідження й укладена підсистема вправ з опертям на розроблену модель навчання слугували підґрунтям для формулювання методичних рекомендацій для викладачів щодо формування у студентів – майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні.

Водночас деякі положення дисертації Виспінської Наталії Михайлівни є дискусійними й потребують роз'яснення.

1. 3-поміж підходів (системний, парадигмальний, хронологічний, особистісно орієнтований і комунікативно-діяльнісний) до формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні, які (підходи) авторка витлумачує як методологічні (С. 32-36, 52, 87), чомусь поза її увагою лишилися інші сучасні підходи (рефлексивний, культурологічний, компетентнісний, рівнений і професійно орієнтований) до навчання іноземних мов і культур. Так, професійно орієнтований підхід наскрізь пронизує роботу, починаючи з назви, й наразі проявляється в низці своїх різновидів до іншомовної освіти в нелінгвістичних закладах вищої освіти.

Водночас психологічні передумови формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні (підрозділ 1.2) доцільно було б дослідити в контексті особистісно-діялісного підходу.

2. Викликає сумнів змістове наповнення етапу тренування, який у межах авторської методики навчання передбачає реалізацію викладачем

низки завдань: «розвивати у студентів здатність будувати власні висловлювання», «практикування у використанні сталих та вільних словосполучень із новими ЛО», «використання ключових ЛО у ГС», «вдосконалення автоматизації та гнучкості у використанні нових ЛО в стереотипно-ситуативних комунікативних міні-ситуаціях» (С. 114–115), адже в дисертації мовиться про рецептивний вид мовленнєвої діяльності (аудіювання), зокрема його лексичні навички. Відповідно хибними є цілі тренувального етапу «автоматизувати вживання нових ЛО; удосконалити вміння побудови англомовних висловлювань з використанням професійно орієнтованої лексики; навчити будувати структурні моделі речень на основі прослуханого повідомлення» (С. 115). Унаслідок зайвою вважаю таку вимогу до вправ як творчість (С. 119).

3. Виокремлені авторкою лексичні труднощі професійно орієнтованого аудіювання (С. 191) саме майбутніх фахівців музичного мистецтва суттєво збагачують сучасну методiku навчання іншомовного аудіювання. Однак труднощі варто було розмежувати на суб'єктивні й об'єктивні.

4. У тексті дисертації спостерігаються певні методичні некоректності: «Професійно орієнтовані навчальні фонограми та відеофонограми фактично виступають моделлю реальної комунікації і сприяють формуванню фонетичної, лексичної, граматичної компетентностей та компетентностей в аудіюванні, читанні, говорінні, письмі, у такий спосіб, включаючи студентів в активну мовленнєву діяльність» (С. 52) – фонограми й відеофонограми є засобами навчання передусім усних видів іншомовної мовленнєвої діяльності. «Одиницями відбору навчальних матеріалів визначено фонограму та відеофонограму» (С. 191) – останні є засобами навчання, а одиницею навчання є текст.

Висловлені зауваження не стосуються загального змісту дисертаційної роботи й не впливають на позитивну оцінку дослідження Виспінської Наталії Михайлівни. Її дисертація є завершеною науковою роботою, структура і зміст якої повністю відображають перебіг наукового дослідження.

Дисертація має наукову новизну: теоретично обґрунтовано й запропоновано методику формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні з урахуванням когнітивних процесів, задіяні у формуванні досліджуваної компетентності, та психологічних особливостей студентів – майбутніх фахівців музичного мистецтва, зокрема впливу їхніх музикальних здібностей на процес оволодіння англомовним аудіюванням, що, на мою думку, суттєво збагатило методику формування іншомовної аудитивної компетентності.

Дослідження Виспінської Наталії Михайлівни має безсумнівне практичне значення: дібрано лексичний мінімум (554 англомовні професійно орієнтовані лексичні одиниці представлено в Додатку Д) й 36 автентичних аудіотекстів з фонограм і відеофонограм, а також 18 пісень; видано навчально-методичний посібник «English for specific purposes – music», який уміщує дотичні комплекси вправ; укладено методичні рекомендації для викладачів англійської мови щодо ефективної організації освітнього процесу на музичних спеціальностях.

Анотація дисертації, ідентична її основному змісту, адекватно відображає основні положення дослідження. Його зміст та основні результати достатньо повно викладено в 12-ти одноосібних працях дисертантки, зокрема одній зарубіжній статті, а також у згаданому вище навчально-методичному посібнику «English for specific purposes – music».

Пропонована авторкою методика окреслює перспективи подальших наукових розвідок методики формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва досліджуваного різновиду англомовної компетентності в професійно орієнтованому говорінні, а також у читанні й письмі.

З огляду на викладене вище дисертація Виспінської Наталії Михайлівни «Формування у майбутніх фахівців музичного мистецтва професійно орієнтованої англомовної лексичної компетентності в аудіюванні», подана на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних

спеціальністю 011 – освітні, педагогічні науки, є закінченим самостійним науковим дослідженням, обсяг, якість та оформлення якого відповідають чинним вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» від 24.07.2013 р. за № 567 зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України за № 656 від 19.09.2015 р. і за № 1159 від 30.12.2015 р., а її авторка Виспінська Наталія Михайлівна заслуговує присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – освітні, педагогічні науки.

Доктор педагогічних наук, професор,
 професор кафедри методики
 викладання іноземних мов й
 інформаційно-комунікаційних технологій
 Київського національного
 лінгвістичного університету

Бігич О. Б.

